

Nielsine Nielsen og hendes døtre

Forskningschef Bente Danneskiold-Samsøe & speciallæge i almen medicin Vibeke Jørgensen

Frederiksberg Hospital, Parker Institutet

Nielsine Mathilde Nielsen blev født i Svendborg i 1850 (Figur 1). Da en søster døde af tyfus, oplevede hun det nærmest som en vækkelse, besluttede sig for at blive læge, og flygtede med diligencen til København. Det blev en overlæge ved Frederiks Hospital, som hjalp *Nielsine Nielsen* til at gennemføre eksamen artium, som gav adgang til universitetet.

Nielsine Nielsen måtte vente halvandet år på særlig tilladelse til at studere, og da den endelig kom, kunne hun tilfældigt læse om det i avisen. *Nielsine Nielsen* og senere kvindelige studerende måtte tåle allehånde chikanerier. Medicinsk professor *Mathias Saxtorph* skrev, at statens tilladelse til f.eks. prostitution kunne anses for et nødvendigt onde, men at kvindelige læger måtte anses for at være »et aldeles unødvendigt Onde«. Uanset denne modstand blev *Nielsine Nielsen* læge med førstekaraktter. Hun ville gerne være gynækolog, og her mødte hun stor modstand fra *Frantz Howitz*, der interessant nok var grundlæggeren af gynækologien i Danmark. Han var en stærk modstander af kvindelige læger, så *Nielsine Nielsen* måtte tage til udlandet for at fuldføre sit speciale. Tilbage i København fik hun mange patienter [1], og hun blev senere kommunalt ansat venerolog. Hun gik ind for ligeberettigelse på alle områder og var foregangskvinde i datidens lægeverden.

Nielsine Nielsen døde i 1916, året efter at kvinder i Danmark fik valgret. Hun var selv under sin studietid blevet hjulpet frem med økonomisk støtte fra en lille gruppe af kvinder, og hun oprettede et legat i sit navn. Dette legat har utallige kvindelige læger og lægestuderende haft glæde af.

I 100-året for Nielsines kandidateksamen

Ved 100-års-jubilæet for den første kvindelige læge i 1985 var ca. 30% af de nyuddannede læger i Danmark kvinder [2, 3]. Den gang viste Lægeforeningens prognose, at man kunne regne med, at andelen af kvindelige læger ville være 33% i 2020. Men allerede nu er mere end 50% af de nyuddannede læger kvinder. I 1985 kneb det dog for kvinder at få slutstillinger, og kvindelige professorer var der ingen af [3].

Alligevel har en række områder af stor samfundsmæssig betydning haft gavn af ihærdige kvinders indsats: Blandt pionererne inden for seksualoplysning og svangerskabsforebyggelse i 1920'erne og 1930'erne var *Johanne Næser*, senere fulgt af *Agnete Bræstrup*. *Ester Ammundsen* blev stadslæge og medicinaldirektør. Børnepsykiatrien fik fodfæste i Københavns

Figur 1. *Nielsine Nielsen* som ung.

Kommune ved *Gudrun Brun*, skolelægefunktionen ved *Signe Engbæk*. *Kirsten Aukens* engagement i socialpsykiatri og sexologi hører med. *Margareta Mikkelsen* opbyggede kromosomlaboratoriet på Kennedy Institutet. Torturofrenes sag er med ildhu blevet ført af *Inge Genefke* ved Rehabiliterings- og Forskningscentret for Torturofre (RCT) og International Rehabilitation Council for Torture Victims (IRCT), og *Katrine Sidenius* har etableret Center for Voldsofre på Rigshospitalet. Endelig bør nævnes etableringen af det første lektorat i kvindeforskning i 1987, varetaget af lektor *Birgit Petersson* [3].

De første kvindelige læger har også været inspiration for Kvindelige Lægers Forening og Gruppen for kvinde- og kønsforskning.

Forskning

I 1985 var der ikke en eneste kvindelig professor inden for medicin i Danmark, men i dag har vi en kvindelig dekan ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet ved Københavns Universitet. Det er også interessant, at forsker og tidligere redaktør af Ugeskrift for Læger, professor *Liselotte Højgaard*, netop er blevet formand for The European Medical Research Council (EMRC) i Strasbourg, sammenslutningen af de medicinske forskningsråd i Europa, som den første kvinde på posten. Endnu et forbillede for fremtidens kvindelige læger, der vil gå i front og tage ansvar [4].

Korrespondance: Bente Danneskiold-Samsøe, Parker Institutet, Frederiksberg Hospital, DK-2000 Frederiksberg. E-mail: bente.danneskiold@frh.regionh.dk

Litteratur

1. Danske Lægemeoirer. 4. samling. Nielsine Nielsens Erindringer. København: Nyt Nordisk Forlag, 1941.
2. Borum K, Danneskiold-Samsøe B, Jørgensen V et al. I Nielsines fodspor. Kvindelige Læger gennem 100 år. København: Munksgaard, 1984.
3. Borum K, Danneskiold-Samsøe B. Århundredets jubilæum for kvindelige læger. København: Munksgård, 1987.
4. Evengård B. Women in white, the European outlook Stockholm: County Council, 2004.